

יוריופס וירג'ינאוס, גידול נוי חדש לקטיף ולעציץ

11 היכרות ראשונה עם הצמח, תכונותיו והפוטנציאל השמון בו כפרח קטיף, כענף קישוט ירוק וכצמח עציץ פורח

אורן פרבדה, עדה ניסים, יעקב בן-יעקב, המחלקה לפרחים וצמחי נוי, מינהל המחקר החקלאי אברהם הלוי, האוניברסיטה העברית, הפקולטה לחקלאות ברחובות*

מבוא

במסגרת בחירת צמחים לפיתוח והכנסת גידולים חדשים - מושם דגש מיוחד בקבוצת "הצמחים המעוצים הפורחים". יתרונה של קבוצה זו נובע מהשקעה ראשונה מינימלית (גידול במסע מסחרי בשדה גלוי), הוצאות שוטפות נמוכות, אחזקה נמוכה והכנסה גבוהה ליחידת מים (2).

במאמר זה מובא לראשונה תיאור הצמח יוריופס וירג'ינאוס, מוצאו והפוטנציאל השמון בו כענף קטוף, כצמח עציץ פורח וכענף קישוט ירוק. מאמר זה מתאר את מבנה הצמח ומסכם בקצרה את כיווני המחקר והפיתוח, ותוצאות הקדמיות שנתקבלו. פירוט הממצאים יובא במאמרים הבאים.

בסוג *Euryops* (משפחת המורכבים) נכללים 89 מינים. עיקר תפוצתם בדרום-אפריקה, והם גדלים במגוון גדול של תנאים אקלימיים. המין *Euryops nirgineus* הוא שיח בקבוצת המינים הגדלים בחוף הדרומי באיזור כף התקווה הטובה. הצמח נפוץ לאורך החוף, וכן בכמה אזורים פנימיים, מ-Bredasdorp ועד פורט אליזבט. שמו העממי בדרום-אפריקה - Rivierharpis (1). הצמח בבגרותו מגיע לגובה של עד 2 - 3 מטרים. הוא בעל מבנה דמוי כר, עלים קשקשיים, ותפרחות רבות בצבע צהוב "אביבי", המכסות את הצמח בפריחה.

בחירת הצמח, הבאת זרעים וברירת הקלון הנבחר "טלי" (זן רשום) - נעשתה בידי י. בן-יעקב, במחלקה לפרחים שבמרכז וולקני, בשנת 1986. בגלל הפוטנציאל הכלכלי השמון בצמח - נערך מחקר, שבמסגרתו נבחנו היבטים מורפולוגיים ופיסיולוגיים של הגידול ובקרת הפריחה של הצמח כדי להפכו למוצרי מסחרי.

צמיחה ופריחה

הצמח הוא שיח מעוצה בעל עלים קטנים ומשוננים, מסורגים לאורך הגבעול. בצמח בבגרותו מספר ענפים מרכזיים, הנושאים את גופו. הפרחים ערוכים בתפרחות וממוקמים בסמוך לקדקוד הענף, בחיקי העלים.

טמפרטורות גבוהות ויום ארוך, בקיץ, מעודדים צמיחה וגטטיבית נמרצת. עם הירידה בטמפרטורות בחדשי הסתיו והחורף חלה האטה בצמיחה, ומאידך גיסא - האצת הסתעפויות משניות. לתהליך הפריחה הכרחיות טמפרטורות נמוכות; לכן מתקבלת

* פירסום של מינהל המחקר החקלאי, סדרה ה' 1992, מס' 2557.

הפריחה הטבעית בחורף, בחדשים פברואר-מרס. לתהליך הסופי של התפתחות הפרח דרושה עלייה בטמפרטורה, ולכן נדחית הפריחה בצפון הארץ. זמן קצר לאחר תום הפריחה מתחדשת הצמיחה הווגטיבית. בתאי צמיחה אפשר לקבל פרחים במשך כל השנה ב-10 מ"צ, ללא תלות באורך היום. בטמפרטורות גבוהות מ-12 מ"צ אפשר לשמור על צמחים וגטטיביים, דבר המאפשר הכנת יחורים במשך כל חדשי השנה.

הגידול והאפשרויות

הריבוי נעשה על-ידי יחורים עשבוניים-למחצה. יחורים אמירים משתרשים באחוזים גדולים ברוב חדשי השנה, בשולחן השרשה + עירפול. אפשר להיעזר בהורמון ההשרשה IBA. ריבוי מהיר אפשרי בתרבות רקמה, כאשר ההשרשה נעשית במבחנה או בחממה.

פיתוח פרח קטיף

יעודו העיקרי של הצמח הוא גידול רב-שנתי בשטח גלוי, בדומה לפרח-שעווה. המוצר המתקבל הוא ענף קטיף פורח בצבע צהוב (שיכול לשמש כענף פורח למילוי), בדומה לסולידאסטר, אך שונה בדרגת התעצות הענף הנושא את הפריחה. נערכות תצפיות במספר חלקות מסחריות באיזור הבשור, בשרון והגליל. מתקבלים ענפי פריחה מסחריים החל בשנת הגידול הראשונה. לעיצוב ענפי הקטיף נבדק השימוש בג'יברלין, והוא נראה בעל השפעה חיובית. דרישות הדישון וההשקיה דומות לאלה של פרח-שעווה. טיפול במזיקים ובמחלות ושיטות גידול נוספות - נלמדים כעת. נבדקת האפשרות ל גדל את הצמח כחדש-שנתי, או במסע רב-שנתי - כאשר בחדשי השנה שבהם הצמח בצמיחה וגטטיבית תתאפשר קטיפת ענפי קישוט ירוקים.

פיתוח צמח עציץ

צורת הצמיחה הטבעית של הצמח היא כדורית, עם הסתעפות רבה, וצמיחה אטית בתקופת החורף. תכונות אלו הובילו לפיתוחו כצמח עציץ פורח. נבדקה השפעת מווסתי צמיחה - פקלובוטראוול, אנטימידול, אלאר ואטריגל - וכן קיטומים. נתקבלה תגובה חיובית לטיפול באנטימידול ובאטריגל. הצמח מגיב מצוין לגיזום. ניתן לעצב עציץ כדורי, כדור על גזע, צורות פורימדיליות ועוד.

בדיקות חיי-מדף

איכות סבירה של חיי-מדף מתקבלת הן בגידול כעציץ פורח והן כענף קטוף. שיפור ניכר התקבל בטיפול של הסענת הפרח הקטוף בסוכר. כענף קישוט ירוק, אורח חיי-המדף מגיע עד שבועות.

(המשך מעמוד קודם)

סיכום

לאור ממצאים ראשוניים נראה בהחלט כי הצמח עומד בקריטריונים לפיתוח, שהוצבו בראשית העבודה. בתום עונת הפריחה, בזמן זה, נאספים ונבדקים נתוני הגידול והשיווק בחלקות מסחריות. היבטים פיסיולוגיים ומעשיים, כולל תוצאות מדויקות, יתפרסמו במפורט בהמשך.

ספרות

1. Nordersam, M. (1969). Opera Botanica 23: 1 - 77.
2. Ben-Jaacov, J., A. Ackerman, S. Gilad and A. Shchori (1989). Acta horticulturae 252: 193 - 199.

ראה תמונה בדף צבעוני